POSTHISTORISKE SMÅSKRIFTER 5

E. Menne Larsen

Postforbindelsen med Udlandet 1940-45

Røde Kors breve POB. 506, Lissabon m.m.

Greenland

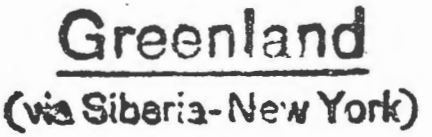
(via Siberia-New York)

Posthistorisk Forlag
Hobro 1978

E. Menne Larsen

Postforbindelsen med Udlandet 1940-45

Røde Kors breve
POB. 506, Lissabon m.m.

Posthistorisk Forlag
Hobro 1978

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Røde Kors breve 1940 - 45 5

Kilder: Reglementer for forsendelse af R.K. breve..... 11

Statistik over R.K. breve 1940-44 13

Postbox 506, Lissabon 16

Kilde: Fra den britiske censur..... 21

Postforbindelsen til Færøerne, Grønland og Island (efter Off. Medd.) 27

Den europæiske Postforening 29

Noter 30

Visse illustrationer i dette hæfte er fremstillet efter fotokopier, da originalmaterialet ikke har kunnet fremskaffes. Forlaget beklager den deraf følgende forringede kvalitet af disse.

(C) Posthistorisk Forlag, DK 9500 Hobro.

ISBN 87 - 87783 - 03 - 7

Hensigten med dette hæfte er på basis af offentliggjort kildemateriale at give læserne en orientering om et par emner vedrørende postforbindelsen med udlandet under 2. verdenskrig.

I første afsnit behandles Røde Kors formularbreve, i andet afsnit forbindelsen til de allierede lande via Postbox 506 i Lissabon. Dette emne er tidligere blevet behandlet af udgiveren i flere mindre artikler. Nærværende artikel sammenfatter disse og offentliggør en del nyt materiale, der venligst er stillet til rådighed af Mr. A. E. Gilbert, Birmingham, hvem forlaget takker for tilladelse til at benytte det.

Begge afsnit er suppleret med forskellig form for kildemateriale. Desuden bringes en oversigt over Officielle Meddelelsers oplysninger om postforbindelsen til Færøerne, Grønland og Island. Der sluttes med nogle oplysninger om den europæiske Postforening fra 1943.

udg.

Til

Dansk Røde Kors

Kontoret for Hjælp til Krigsramte

Amaliegade 18,

København K.

Forside af forespørgselskort (format: ca 15,4 mm x 10,6 mm) udsendt af Dansk Røde Kors i oktober 1940 (se side 10). På kortets forside er med skrivemaskine tilføjet en adresse i Godhavn, Grønland. På bagsiden er plads til et nummer samt svar, der er dateret 28 10 40. Her findes endv. Dansk R.K. stempel, samt et stempel med datoen 2 DEC 1940. (Beskåret. Eft. fotokopi)

Røde Kors breve 1940-45

Den 30. november 1939 åbnede Dansk Røde Kors et kontor for "Hjælp til Krigsramte" i Amaliegade 18, København K (det gule palæ). Kontoret blev ledet af fhv.højkommissær, direktør Helmer Rosting.

Dets formål var at medvirke ved formidlingen af meddelelser mellem civilpersoner i Danmark og udlandet og omvendt. Desuden skulle det levere standardpakker til personer i krigsramte lande.(1)

Under krigen udbyggedes denne hjælpetjeneste således, at kontoret foruden formidlingen af breve påtog sig eftersøgning af danske i udlandet og besvarede lignende forespørgsler fra udlandet vedr. personer i Danmark. En del af disse henvendelser foretoges telegrafisk. De vil med en enkelt undtagelse ikke blive behandlet i nærværende artikel.

Desuden stod Røde Kors for et omfattende hjælpearbejde i form af formidling af levnedsmiddel- og andre pakker til danske i udlandet, samt til krigsfanger hos aksemagterne og de allierede. I de sidste krigsår organiserede Røde Kors endvidere en hjælpetjeneste for danske internerede i Danmark og tyske fængsler og lejre.

Som noget nyt indenfor krigsfangehjælpearbejdet varetog R.K. også forsendelse af bøger til krigsfanger. Denne opgave var ikke uden vanskeligheder, da Nazi Tyskland af ideologiske grunde ikke tillod indførsel af bøger skrevet af jøder og emigrantforfattere. (2).

Den finsk-russiske krig i vinteren 1939-40 gjorde hurtigt tøj- og levnedsmiddelforsendelserne til kontorets storste opgave. Dette forhold ændredes ved den finsk-russiske fred i marts 40 og den tyske besættelse af Danmark i april s.å. Brevformidlingen blev atter hovedopgaven.(3)

Det medførte oprettelsen af en særlig brev- og censurafdeling, der skulle varetage brevformidlingen mellem civile i Danmark og udlandet og vice versa. Afdelingen skulle være publikum behjælpelig med affattelsen af formularerne, der til Frankrig skulle skrives på fransk. Til andre lande kunne dansk,tysk, engelsk eller fransk anvendes. Man anbefalede anvendelsen af et hovedsprog af hensyn til censurmyndighederne. R.K. Censurafdeling sørgede for, at meddelelserne var af strengt personligt indhold og i-øvrigt ikke frembød noget mistænkeligt

m.h.t. tegnsætning, opremsning af navne osv.

Ved kontorets åbning i nov 1939 modtog man åbne breve til viderebefordring. Betalingen herfor var 30 øre (= den dav. udenrigsporto). Efter besættelsen blev man imidlertid nødt til at ændre denne praksis. Årsagen hertil var, at Comitè Internationale de la Croix Rouge (CICR) i Geneve meddelte, at den kun kunne viderebefordre originalskrivelser, når det drejede sig om forsendelser til krigsfanger og civile internerede. Man anmodede derfor Danmark om at indføre et brevformularsystem i overensstemmelse med det CICR havde indført. Det skete den 1. maj 40.

Formularerne udleveredes til publikum enten fra Københavns kontoret eller fra de lokale Røde Kors afdelinger. De blev i udfyldt stand sendt til "Kontoret for Krigsramte" i København, som efter den ovenfor beskrevne censur afleverede dem til et dansk postkontor, hvorfra de gik til de tyske censurmyndigheder og derfra videre til CICR hovedkontor i Geneve. Dette sørgede for deres videre befordring. Forsendelser til England gik således via Lissabon i Portugal. Til visse lande kunne der sendes luftpost. Oprindelig modtog man kun formularbreve til de lande, hvortil der ikke kunne sendes post via det danske postvæsen, dvs Færøerne, Island, Frankrig m.kolonier, England med Dominions og kolonier. Dette forhold ændrededes dog snart (4).

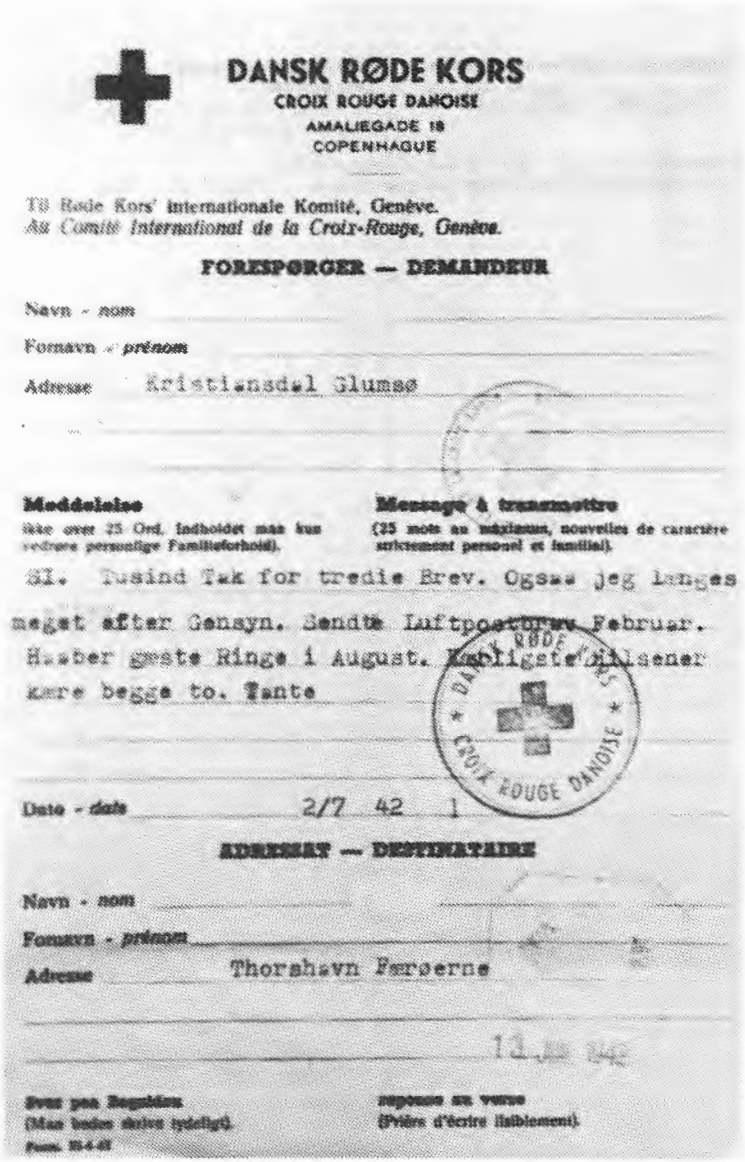
Formularbreve fra udlandet blev modtaget via Geneve (i maj 1940 indløb de første fra England og Frankrig) og blev af D.R.K. sendt direkte til adressaterne i Danmark.

I slutningen af 1940 måtte man stramme reglerne for formularbrevene. Den hidtidige udlevering af originalformularer ophørte. I stedet for fik publikum en formularkladde med dansk tekst. Man kunne også aflevere eller indsende teksten på et stykke almindeligt brevpapir, hvorefter R.K. overførte teksten til de egl. formularbreve. Årsagen hertil var en meddelelse fra Tysk Røde Kors om, at det kun kunne modtage maskinskrevne formularbreve fra og til Tyskland. Endv.havde D.R.K. bemærket, at brevene fra England alle var udfyldt på maskine af det engelske R.K.s kontor. Det var dog fortsat tilladt at skrive svaret i hånden på bagsiden af formularerne.

Teksten for meddelser til krigsførende lande var begrænset til 25 ord plus afsender og adressat (5).

Da forbindelsen via Geneve til det besatte Frankrig syntes at svigte, henvendte D.R.K. sig til det tyske Røde Kors, der påtog sig at formidle formularbreve til omtalte del af Frankrig. Denne service udstraktes senere til Balticum og visse østområder, ligesom D.R.K. afsendte breve via andre - især neutrale - landes Røde Kors, hvor det betød en fordel for ekspeditionen. Hertil benyttedes særlige formularer, da forsendelser til de neutrale lande ikke var undergivet 25 ords begrænsningen. Forsendelserne skete direkte til de respektive landes Røde Kors. Ekspeditionsgebyret for R.K. breve til de nordiske lande blev sat til 50 øre - til andre lande til 1 kr. (6)

USAs indtræden i krigen i dec. 1941

DANSK RØDE KORS
CROIX ROUGE DANOISE
AMALIEGADE 18
COPENHAGUE

Til Røde Kors' internationale Komité, Genève.
Au Comité International de la Croix-Rouge, Genève.

FORESPØRGER — DEMANDEUR

Navn - *nom*

Fornavn - *prénom*

Adresse Kristiansdal Glumsø

Meddelelse
Ikke over 25 Ord. Indholdet maa kun vedrøre personlige Familieforhold).

Message à transmettre
(25 mots au maximum, nouvelles de caractère strictement personnel et familial).

31. Tusind Tak for tredie Brev. Ogsaa jeg længes meget efter Gensyn. Sendte Luftpost... Februar. Haaber gøste Ringe i August. Kæreligste Hilsener kære begge to. Tante

Dato - *date* 2/7 42 1

ADRESSAT — DESTINATAIRE

Navn - *nom*

Fornavn - *prénom*

Adresse Thorshavn Færøerne

13 JUIL 1942

Sven paa Bagsiden
(Man bedes skrive tydeligt).

Signature au verso
(Prière d'écrire lisiblement).

Dansk Røde Kors formularbrev til Færøerne o2 o7 1942. Stempler: Dansk Røde Kors, Internationale R.K. Geneve og engelsk censur: PASSED / P 91. Stp: 13 JUIL mulig-vis påført i Geneve.

FR/CL/27.

RED CROSS & ST. JOHN WAR ORGANISATION.

Foreign Relations Department.

Please quote reference: /sec.

Warwick House,
St. James's,
London, S.W.1.

27th Oct. 1941.

Dear Sir/Madam,

We have received the enclosed message/enquiry through the International Red Cross Committee in Geneva.

If you would like to send a reply message, will you write your answer in 25 words on the back of the form and return it to us. The message must consist of personal and family news only. We will post the form to the International Red Cross Committee.

No address in this country may be written on the form; nor may the address already on this form be altered in any way.

Any change in your address should be notified to us. If you have already sent messages through a Bureau, it is essential that you keep that Bureau advised also of any change in your address.

Yours truly,

S.J. WARNER.

Engelsk instruktion angående besvarelse af Røde Kors formularbreve.

udvidede kontorets arbejdsområde med Nord- og Sydamerika (Chile og Argentina undtaget), ligesom der nu skulle oprettes kontakt med Japan og de japansk besatte områder. Dertil kom, at mange havde etableret kontakt med England via USA. Denne post måtte i fremtiden gå på formularbreve via Rode Kors.

Formularbrevene til USA skulle efter krav fra de amerikanske censurmyndigheder affattes på engelsk. Forsendelserne til Amerika blev belagt med et gebyr på 2 kr, idet de blev sendt med luftpost fra Lissabon (7).

Forbindelsen med Japan var blevet afbrudt i dec 1941, men det lykkedes Rode Kors i Geneve at etablere en rute via Ankara-Tiflis og den transsibiriske jernbane. Denne rute modtog også breve til Thailand, Shanghai og Hongkong. Derimod lykkedes det trods gentagne forsøg ikke at etablere en brevforbindelse med Hollandsk Ostindien. Også til andre japanske områder var der ingen forbindelse. (8)

Den militære undtagelsestilstand i Danmark den 29 august 1943 betød at postudvekslingen med udlandet standsede totalt - med undtagelse af forretningsbreve til Norge og Tyskland. Det lykkedes dog Rode Kors at få den tyske censur til at godtage formularbrevene som forretningsbreve, og efter tre dages stilstand afgik der atter sendinger til Geneve, ligesom den direkte forbindelse med andre landes R.K. blev udbygget efter denne dato. (9)

Postforbindelsen med de danske jøder, der i efteråret 1943 var blevet deporteret til KZ lejren, Theresienstadt, i Bøhmen-Mähren, varetoges i begyndelsen af socialministeriet og socialtjenesten i København. Efter opfordring fra udenrigsministeriet tog Dansk Røde Kors opgaven op efter at være nået til enighed herom med de herværende tyske myndigheder.

Korrespondancen måtte kun foregå per brevkort, der skulle være affattet på tysk, og kun med 1 kort per uge fra hver afsender. Forsendelser til Theresienstadt blev samlet hos Røde Kors i Kbh. og en gang om ugen (torsdage) afleveret til tyskerne, der også afleverede post indgået fra Theresienstadt til D.R.K. til videre forsendelse til adressaten sammen med oplysninger om reglerne for korrespondance med de internerede.

Røde Kors førte kartotek over modtagerne i Theresienstadt og kontrollerede sendingernes antal m.v. ved at nummerere dem. Indtil 30 juni 44 havde man ekspederet 5 sendinger med ialt 108 kort til Theresienstadt. (10).

Der indgik også en del formularbreve fra udlandet til danske borgere, der opholdt sig i Sverige. Disse blev videresendt til det svenske Røde Kors. (11).

Forsendelsestiden for formularbrevene varierede meget. I 1940 måtte man regne med, at der kunne gå tre måneder før man fik svar på et brev til Storbritanien. I 1941 kunne man konstatere en forbedring i forbindelsen til visse lande fx. til de franske kolonier i Afri-

ka, hvor forsendelsestiden kun var på 10 dage, ligesom forsendelsestiden England-Danmark i nogle tilfælde blev reduceret til 3 uger. (12),

Derimod var forbindelsen til USA meget problematisk. Trods luftpostforbindelse til og fra Lissabon var brevene som regel tre måneder undervejs - i enkelte tilfælde kun 2 md.. Selve befordringen tog 3-4 uger. Årsagen til den lange forsendelsestid skyldtes de amerikanske censurmyndigheder, der ofte tilbageholdt brevene 2- 3 måneder for at hindre, at dagfriske nyheder smuttede igennem. Undertiden skete det, at forsendelsestiden kom ned på 6 uger - men det synes at have hørt til undtagelserne (13)

FORBINDELSEN MED GRØNLAND.

Det var under størstedelen af krigen muligt at sende breve til Grønland via det danske postvæsen. De gik med luftpost via Portugal til USA, og det vides at de blev modtaget i Grønland. Derimod var det efter USAs indtræden i krigen ikke muligt at sende breve fra Grønland via USA til Danmark. Al korrespondance i denne retning måtte foregå per formularbrev og var begrænset til 25 ord eft.dec. 41. I 1941 havde man modtaget en mindre portion formularbreve fra Grønland (se statistikken s. 14), men det var først i 1942, at en fast forbindelse var etableret. De første breve kom i sidste kvartal af 1942 og bestod udelukkende af post fra Ivigtut. Brevene, der indgik i 1. kvartal af 1943, indeholdt endv forsendelser fra Godthåb, Angmagssalik og Scoresbysund. (14)

Det vides, at private benyttede bekendte i Sverige til at videresende breve til Grønland. (15)

I løbet af 1940 modtog D.R.K. anmodning fra USA om eftersøgning af ialt 703 personer her i landet. Heraf blev 452 anmodninger modtaget via Geneve 19. oktober. Til besørgelse af denne eftersøgning anvendte Røde Kors særlige kort, og da USA på det tidspunkt ikke var krigsførende, kunne der skrives mere end 25 ord på dem. De fleste af de omtalte 452 personer viste sig at have tilknytning til Grønland.(16).

Hr J.P. Hart Hansen, Nivå, har oplyst udgiveren om et kort fra Skive til Godhavn, afgangsstemplet SKIVE 29.10.1940. Formatet er 15,5 x 10,5 cm. I kant er perforeret. Portoen er dansk landsporto for brevkort (15 øre). Frankering AFA 253. På kortets forside er trykt: Til/ Dansk Røde Kors/ Kontoret for Hjælp til Krigsramte/ Amaliegade 18/ København K./.

På bagsiden findes f.o tv et fortrykt Nr.____ . Rubrikken er udfyldt med et tal i anden håndskrift end kortets tekst og kan tolkes som et nummer svarende til et nummer på en adresseliste. Adressen i Godhavn er skrevet på maskine og tilsyneladende påført af R.K. På kortets bagside findes en meddelelse dateret 28.10.40, samt et R.K stempel (rødt) m. dansk og fransk tekst. Ved siden af det et rødt stp. med datoen 2 DEC 1940. Det kan på

(forts. side 30 øv)

DANSK RØDE KORS (afskrift)
Kontoret for Hjælp til Krigsramte
AMALIEGADE 18
Kobenhavn K.

Oktober 1940

Formidling af Breve gennem Røde Kors.

Til de Lande, hvortil det danske Postvæsen ikke modtager Breve, kan der gennem Rode Kors fremsendes korte Meddelelser på særlige Røde Kors Formularer.

Det drejer sig hovedsageligt om følgende Lande: Storbrittanien med Kronlande og Kolonier, Frankrig og dets oversøiske Besiddelser, Nederlandsk Indien og Belgisk Kongo, Island, Færøerne og Grønland (til Grønland kan der ogsaa sendes Post gennem Postvæsenet).

I særlige Tilfælde er Røde Kors villig til ogsaa at besørge Formularbreve til andre end de ovennævnte Lande, når gentagen Brevskrivning ad normal Vej ikke har givet noget Resultat.

Ved Forsendelse til Sømænd bedes opgivet Skibets og Rederiets Navn.

Meddelelserne, der kun maa være paa 25 Ord (heri ikke indbefattet Afsender og Adressats Navn og Adressse, der maa tydeligt angives) maa helst være affattet paa Engelsk, Fransk eller Tysk. Til Færøerne, Island og Grønland samt Storbrittanien kan der dog skrives paa Dansk. Oversættelse besørges vederlagsfrit af Røde Kors.

Meddelelserne skal være forstaaelige i sig selv, af rent personligt Indhold og undgaa Opremsning af Navne og lign., der kan vække Mistanke hos de forskellige Censurer og derfor foraarsage Forsinkelser i Ekspeditionen.

Meddelelserne kan indsendes paa almindeligt Papir til Dansk Røde Kors' Kontor for Hjælp til Krigsramte, Amaliegade 18, København K. ledsaget af kr. 1,00 (til Flyvepost Kr. 1,50) i internationale Svarkuponer, der kan faas paa ethvert Posthus.

Dansk Røde Kors sikrer sig, at Meddelelsernes Indhold er i Overensstemmelse med de fastlagte Regler og overfører dem derpaa paa Røde Kors' Formularer, hvorefter de fremsendes til Internationalt Røde Kors i Geneve. Herfra sker Viderebesørgelsen til Adressaten gennem paagældende Lands Røde Kors. Eventuelt Svar vil blive fremsendt ad samme Vej. Der gøres udtrykkelig opmærksom paa, at Formularerne kun kan fremsendes gennem Dansk Røde Kors, da det internationale Røde Kors i Geneve kun viderebesørger disse, naar de er forsynet med Dansk Røde Kors' Stempel.

Personer, der bor i København, vil som hidtil personligt kunne henvende sig i Kontoret for at foretage Forsendelsen direkte.

ooooooooo

Senest juli 1942 udsendtes en ny vejledning for Korrespondance med udlandet gennem Røde Kors. Et reglement for korrespondance med udlandet ad 1.2. 1943 synes at have foreligget på pkt (O.M 10 af 10.03 43). O.M. omtaler også (O.M. 45 af 1.11. 1944) en cirkulæreskrivelse vedrørende en ny vejledning angående Røde Kors Formular-

breve. Det har desværre ikke været muligt at få teksten til de to sidstnævnte reglementer. Teksten til Reglementet fra juli 1942 trykkes nedenstående. En gennemlæsning vil hurtigt afsløre ligheder og forskelle i forhold til vejledningen fra okt 1940.

Afskrift)

DANSK RØDE KORS
Kontoret for
Udenlandske Anliggender
og Krigshjælp

Juli 1942

Reglement for Korrespondance med Udlandet gennem Røde Kors.

Til de Lande, hvortil det danske Postvæsen ikke modtager Breve, kan der gennem Røde Kors fremsendes korte Meddelelser på særlige Røde-Kors-Formularer. Der kan sendes Formularbreve til Thailand, Japan, Shanghai og Hongkong, hvorimod der for Tiden ikke kan ekspederes Post til de øvrige af Japan besatte Områder.

Meddelelserne maa kun være paa 25 Ord af strengt personligt Indhold, Modtager- og Afsender-Adresse ikke indbefattet. Teksten skal være forstaaelig i sig selv, Tal og Navneopremsninger bør undgaas. Tryksager kan ikke vedlægges.

Meddelelserne, der kan afsendes saa ofte det maatte ønskes, kan affattes paa Dansk, Engelsk, Fransk eller Tysk efter Behag.

Meddelelserne kan enten indleveres ved personlig Henvendelse eller indsendes paa almindeligt Papir til Kontorets Adresse, Amaliegade 18, København K., hvor de overføres på Røde Kors Formularer. Hvis Teksten ønskes fremsendt i Haandskrift, maa man rette Henvendelse om Udlevering af Formularer til ovenstaaende Adresse eller den lokale Afdeling af Røde Kors.

Dansk Røde Kors sikrer sig, at Meddelelsernes Indhold er i Overensstemmelse med de fastlagte Regler og fremsender derefter Formularerne til Internationalt Røde Kors, Geneve. Herfra sker Viderebesørgelsen til Adressaten. Eventuelle Svar vil blive fremsendt ad samme Vej. Der gøres udtrykkeligt opmærksom paa, at Formularerne skal fremsendes gennem Dansk Røde Kors, da det internationale Røde Kors kun viderebesørger disse, naar de er forsynet med Dansk Røde Kors' Stempel.

Portoen er Kr. 2,00 for Forsendelser til alle Stater paa det amerikanske Fastland og Grønland; disse Forsendelser foregaar pr Luftpost. Til andre Lande er Portoen Kr. 1,00; for Forsendelse pr Luftpost kr 1,50; Luftpostforsendelse kan dog ikke modtages til Storbrittanien, Færøerne og Island. - Betalingen bedes indsendt i internationale Svarkuponer, der faas paa ethvert Posthus.

oooooooo

Statistik over Røde Kors formularbreve 1940-44

Den 1. maj 1940 indførte Dansk Røde Kors formularbreve i korrespondance med udlandet. Fra 1. juni s.å. begyndte man at offentliggøre en statistik over afsendte og indgåede formularbreve. Den dækkede almindeligvis de tre foregående måneder. De første statistikker omfattede dog kun det samlede antal afsendte og indgåede breve. Først fra perioden, der begyndte ol 12 40, er statistikken specificeret. Der er ikke offentliggjort tal længere end til 30 o6 44.

		ol o5 40 31 o5 40	ol o6 40 31 o8 40	ol o9 40 30 11 40
Total	afsendt	9826	-	13377
	indgået	495[x)]	3630	9167[y)]

x) indgik fra England og Frankrig via Geneve.

y) Tallet indbefatter ikke ca. 300 almindelige breve, der indgik fra Sydafrika via Geneve; heller ikke de fra USA via Geneve modtagne forespørgsler (se side 10)

		01 12 40 28 02 41	01 03 41 31 05 41	01 06 41 31 08 41	01 09 41 30 11 41	01 12 41[5] 31 12 41	01 01 42 31 03 42	01 04 42 30 06 42	01 07 42 30 09 42	01 10 42 31 12 42	01 01 43 31 03 43	01 04 43 30 06 43	01 07 43 30 09 43	01 10 43 31 12 43	01 01 44 31 03 44	01 04 44 30 06 44
Total	afs	9058	6712	5835	9272[3]	3142	15006	11490	13763	23664	17330	14141	17588[6]	20562	14004	11230
	indg.	6331	8872[1]	5412	6211	4381	10228	8507	9700	14346	10285	13342	20091	23946	15473	11442
Storbrit.	afs.	5136	4417	-	5926	1639	6221	5494	6031	9111	6523	6883	7022	6613	7174[7]	2215[9]
	indg.	3641	5823	-	3o21	1511	7662	5611	4788	5695	4354	9095	6901	9144	6838[8]	4664[10]
Dominions og kol.	afs.	1799	1219	-	2352	658	1525	1463	1861	3098	2786	1905[11]				
	indg.	975	1336	-	1o38	270	1221	1396	1894	1427	1357	1478[11]				
Frankrig	afs.	942	334[2]	-												
	indg.	255	614[2]	-												
franske kol.	afs.	418	184	-												
	indg.	442	181	-												
USA	afs.	233	92	-	189	348	5733	3456	3915	9044	4435	3733	5517	8126	2743	5229
	indg.	127	195	-	47	26	47	148	1773	5025	3297	2o5	8818	8786	4118	3655
Sydamer.	afs.					11	643	345	387	604	435	366[11]	-	-	-	-
	indg.					2	8	93	132	239	98	167[11]	-	-	-	-
Færøerne	afs.	1o4	1o4	-	278	58	311	195	448	488	578	507	701	932	1257	429
	indg.	386	3o7	-	398	107	976	794	716	1095	485	1293	1086	856	734	544
Grønland	afs.												134	222	78	217
	indg.					11				22	58	4	370	134	65	109
Island	afs.	94	49	-	133	28	107	44	82	135	126	117	165	132	234	16
	indg.	112	37	-	128	52	86	90	64	55	104	203	96	213	160	96
Andre	afs.	332	274	-	394[4]	400	466	493	1039	1184	2447	630	4049	4477	2518	2124
	indg.	393	217	-	1579[4]	2402	228	375	333	788	532	897	2820	4813	3558	2374

1) heraf var 5748 svar på formularbreve afsendt fra Danmark Tidsskrift for Dansk Røde Kors (TDRK, 1941, s 275) Tallet indbefatter 162 returbreve (Adr. ubekendt)

2) tallet indbefatter 60 formularbreve via Geneve, 274 via tyske Røde Kors. 18 jan 41 overtog tysk Røde Kors formidlingen af formularbreve til de besatte områder af Frankrig (TDRK 1941, s 106)

3) Endv fremsendt 132 formularbreve via neutrale RK (1o4 stk), (Portugal, Sydam. R.K. Thailand, Japan, Sverige), og 28 via tyske RK til Bessarabien, besatte øst-områder.

4) incl. Frankrig, franske kolonier mm. Schweiz, Ægypten og Iran.

5) Bemærk at statistikperioden er ændret. Denne rubrik bringer kun tal for dec 1941.

6) dertil ialt 716 formularbreve via andre landes RK: Sverige (376), Norge (212) Finland (16), Frankrig (59), Belgien (18), Holland (26), Spanien (3), Ungarn (3) Tyskland (2), Bulgarien (1) = 716.

7) Endv indg:Portugisk RK (1), Ungarn (1), Frankrig (4), Norge (10) Sverige (29)

8) Endv. afs. via Sverige RK (121), Tyske RK (4), Belgiske RK (1)

9) Endv. indg. via Sverige (63), Tyskland (1), Rumænien (2) = 66

10) Endv afs. via Sverige (1o7), Tyskland (2), Norge (2), Frankrig (1) = 112.

11) Det fremgår ikke af Røde Kors beretning, hvor tallene er anbragt. Den store fremgang i rubrikken: ANDRE, tyder på at de er inkl. i dette tal.

Postbox 506, Lissabon

var en dækadresse oprettet af det kendte engelske rejsebureau, Thomas Cook & Son Ltd. Adressen fungerede som gennemgangsled for post mellem de allierede lande og de af aksemagterne besatte områder og omvendt (1).

En lignende dækadresse havde eksisteret i Holland, POB 604 Amsterdam, indtil dette land blev besat 10 maj 1940. Derefter blev adressen i Portugal taget i brug.

Efter Frankrigs fald og besættelsen af Kanaløerne i juni 1940 var der et stort behov for kontakt mellem de mange flygtninge i England og befolkningen på øerne. Der blev givet tilladelse til at etablere forbindelse via POB 506 i Lissabon og med Thomas Cook & Son's kontor i London som mellemmand. Reglerne for korrespondancen blev fastlagt i et regulativ udstedt af The Channel Islands Refugees Committee. Af det kendte materiale er det klart, at denne postboks også kunne anvendes af andre.

Adressen blev også kendt i Danmark. det er endnu ikke helt klart, hvordan det skete. Et enkelt vidne har forklaret at Røde Kors formidlede adressen, men på grundlag af bestemmelserne for dens brug, ser det ud til at Thom.Cook & Son skulle kende modtagerens adresse for at kunne viderebefordre et brev fra de af aksemagterne besatte områder. Man må derfor nok antage, at der først skulle skrives fra et allieret land før korrespondancen kunne komme igang. Man kan selvfølgelig ikke udelukke, at der er blevet skrevet først fra et besat land, og at firmaet har videregivet et sådant brev til det pågældende lands organisation i London eller til Røde Kors til videre efterforskning.

Reglerne for korrespondance via POB 506 har hidtil ikke foreligget på dansk. På side 16 aftrykkes de i dansk oversættelse efter en islandsk original, der er fundet i et censurbrev fra Island. Som det fremgår af bestemmelserne,skulle der betales 2 shillings - svarende til 2 d.kr- for denne service. Beløbet dækkede betaling for 1 brev og 1 svar formidlet af Thom Cook. Af sikkerhedsgrunde måtte afsenderen ikke opgive sin adresse. Den skulle vedlægges særskilt til brug for Thom. Cook. Modtageren skulle underrettes om, at brevet skulle sendes til POB 506 i Lissabon.

Breve fra allierede lande blev af firmaet sendt til Lissabon, hvor de blev frankeret med portugisiske frimærker og overgivet til det portugisiske postvæsen.

Breve til postboks 506 blev hentet af firmaets lokale repræsentant, der sendte dem samlet til London, hvor de blev censureret. Derefter blev de overgivet til Thom. Cook's kontor i Berkeley Str. Her klæbede man en gul seddel med modtagerens adresse oven på postbox adressen. Sedlen blev som regel forsynet med firmaets stempel, en dobbeltoval med firmanavnet f.o. og dets adresse f.n. I den indre oval findes et indexbogstav og derunder datoen. Afleveringen til det engelske postvæsen skete oftest samme dag. Forinden var brevene blevet frankeret med et 2½ d frimærke med perfin: T.C.& S. Var der flere breve til samme adresse blev de fremsendt i en samlekuvert, hvilket måske forklarer, hvorfor nogle breve, der helt sikkert er nået frem til London, er uden firmaets adresseseddel og stempel.

Censuren synes at være foregået i London. Mr A.E.Gilbert (2), der nylig har behandlet problemet i en artikel(1), har indtil 1976 registreret 92 POB 506-breve. På disse kendes 60 forskellige engelske censornumre, hvoraf 48 forekommer en gang, 7 forekommer to gange, 3 tre gange og 2 fire gange. Det er selvfølgelig tænkeligt, at der har siddet et par engelske censorer i Lissabon, og at de af sikkerhedsgrunde har anvendt en del forskellige censornumre. Teorien er dog næppe særlig plausibel. En mere sikker antagelse synes at være, at censuren er udført i London (3).

En analyse af de 92 kendte POB 506 breve viser følgende fordeling på år:

1940: 40 stk
1941: 20 stk
1942: 14 stk
1943: 12 stk
1944: 3 stk.

Det stærke fald i antallet af breve fra 1940 til 1941 kan skyldes tilfældige omstændigheder fx, at der endnu ikke er registreret et repræsentativt materiale. En medvirkende årsag kan dog også være, at publikum i større udstrækning er gået over til mere sikre kontaktmuligheder fx brug af Røde Kors formularbreve.

I perioden 1941- 43 holder antallet af kendte forsendelser sig nogenlunde konstant for derefter at falde brat i 1944. Det kan skyldes,at materialet ikke er repræsentativt nok, men krigsudviklingen kan også have spillet ind. Dels ved vi, at den tyske censur strammede tøjlerne i begyndelsen af 1943, dels blev den tyske terror stærkere i disse år, og kan meget vel have afholdt nogen fra at bruge denne kanal til den fri verden. Endelig blev en række områder befriet i løbet af 1944, hvorved behovet for POB 506 blev mindre.

Postboks 506, Lissabon, blev iøvrigt flittigt benyttet. Indtil jan 1943 skal den have ekspederet 151.980 svar.

Foruden de i den følgende statistik kendte breve kendes nogle danske forsendelser, som vil blive omtalt senere. Endvidere et brev fra Norge i 1941 og fra Wien s.å.

De 92 af Mr A.E. Gilbert registrerede breve fordeler sig på følgende måde:

Oprindelsesland:	1940	1941	1942	1943	1944	ialt:
Belgien	11	1	1	-	-	13
Czechoslovakiet (a)	2	1	-	-	1	4
Danmark (b)	4	-	1	-	-	5
Finland	-	-	-	3	2	5
Frankrig	1	8	5	-	-	14
Holland	15	4	-	-	-	19
Italien	6	3	5	2	-	16
Monaco	-	1	-	-	-	1
Polen (c)	1	-	-	-	-	1
Portugal	1	-	-	-	-	1
Tyskland	2	1	-	1	-	4
Ungarn	-	1	2	5	-	8
Østrig (d)	1	-	-	-	-	1

a) omfatter Böhmen-Mähren og Slovakiet
b) omfatter kun de af Mr Gilbert kendte forsendelser fra Danmark
c) Polen = Generalgouvernementet.
d) ikke inkl. det nedenfor nævnte brev.

Til denne statitik kan føjes:
1) kort fra Wien marts 1941. Ankomst Lisboa 27 o3 41. Videresendt til Haifa.
2) brev fra Norge 31 VII 41. " Lisboa 13 08 41. tysk og eng. censur.
Flere norske POB 5o6 breve til samme adr. eksisterer.

En særlig gruppe breve med tilknytning til POB 5o6 er fornylig blevet bemærket af Bo Bjerre, Skærbæk. Det drejer sig om 3(4) breve sendt fra Columbia 194o-41, samt et sendt fra USA i 1940.

De er alle adresseret til København. På et eller andet tidspunkt - det er umuligt at sige hvor og hvornår, er de blevet påtegnet i håndskrift "506" eller "Lisboa 506"

Fra Columbia:			Påtegninger:
Cali	28 12 39	Eng. censur PC 66 2327	Via Nueva York/ By Scandinavian/ Mail Liner.
Cali	o3 o7 40	Tysk censur Frankfurt a/M (?)	Via New York-Lisboa-Italia/ Transoceanico PAR AVION m.m. - samt i grønt 506
Cali	o4 12 40	" " Frankfurt a/M.	rødkridt Lisboa 506.
Cali	o1 o2 40	" " "	Correo Aereo m.m. Blyantspåtegning 506.

Fra USA:

Cincinnati 12 11 40 tysk censur. Frankfurt a/M (?) alm porto 5 cents - blyantspåtegning: 506 (?) Lisboa.

506-påtegningerne er alle foretaget med anden hånd end de øvrige påtegninger på brevene. Endv er de alle foretaget med forskellige hænder. De kan næppe tilskrives den tyske censur. Muligvis er bemærkningerne påført ved afgangen eller ved transitbehandlingen i New York (fx Lisboa 506) eller evt i Lissabon. Påtegningerne skyldes antagelig, at de pågældende postfunktionærer har været vant til at alle breve, der skulle til tysk besatte områder, skulle dirigeres via POB 506 i Lissabon.

Det er også sket i dette tilfælde, skønt Danmark stadig stod i regulær postforbindelse med Nord- og Sydamerika. Brevene er alle uden Lissabon transitstp, og viser heller ikke tegn på, at de har været behandlet af Thomas Cook & Son sammesteds.

Forbindelsen med danske skibe i allierede og neutrale havne hørte til de opgaver, Dansk Røde Kors påtog sig. I november 1940 havde man kontakt med 160 af ca 200 skibe og førte kartotek over deres positioner osv. (4)

Foruden Røde Kors - formularbreve benyttede mange iflg. R.K.s egen fremstilling en postboksadresse i Lissabon - og her kan vel kun tænkes på POB 506 - samt de danske konsulater i Portugal til at komme i forbindelse med pårørende blandt søfolk i all. tjeneste I 1942 meddelte det internationale R.K. imidlertid, at de britiske censurmyndigheder modsatte sig denne trafik. Korrespondancen skulle for fremtiden foregå via CICR i Geneve og rederiagenterne i de engelske havne. (5).

I begyndelsen af 1943 advarede Røde Kors gennem pressemeddelelser befolkningen mod at sende breve til danske søfolk i allieret tjeneste gennem det danske postvæsen. Brevene ville blive tilbageholdt af censurmyndighederne - (der mentes i dette tilfælde højst sandsynligt de tyske censurmyndigheder) -. Man advarede specielt mod at benytte postboxadresser og at gøre forsøg på at formidle korrespondance gennem private bekendte i Sverige eller Portugal. En sådan fremgangsmåde kunne medføre "vanskeligheder" for alle parter, og måtte derfor "på det bestemteste frarådes".

Man henviste i stedet for publikum til at benytte R.K-formularbreve - også til de neutrale lande som Spanien, Portugal og Argentina. (6)

Disse meddelelser synes at forklare, hvorfor de danske POB 506 breve fra midten af 1942 er sendt retur til afsenderne af den tyske censur.

På side 20 findes en oversigt over de kendte POB 506 breve af dansk oprindelse.

OVERSIGT OVER KENDTE DANSKE POB 506 BREVE:

oprindelse	Lisboa stp	Th.Cook stp	London poststp.	tysk censur	eng. censur.	bemærkninger og påtegninger.
1. Kbh o4 10 40	13 11 40	23 11 40	23 11 40	München 23	807	porto 40 ø + 2½ d
2. Horsens o2 11 40	22 11 40	16 o1 41	16 o1 41	" (?) 14	2347	" 65 ø (luftpost)
3 Kbh ? 11 40	27 11 40	o7 o2 41	15 o2 41	München 12	987	" 40 ø + 2½ d
4. Kbh 25 11 40	10 12 40	nej	nej	" (?)	4117	" 65 ø (luftpost)
5. Horsens ? 42	? o4 42	nej	nej	Hamburg	1232	" 25 ø + ?
6. Køge 18 1o 40	18 11 40	nej	nej	München 8	1025	" 65 ø (luftpost) Adr opholdt sig i London.
7. Kbh 23 o6 42	o7 o7 42	?	?	München 5	ja	ank. Færøerne 17 o8 1942.
8. Kbh o1 o8 42	-	-	-	München (?)	-	Adr boede på Færøerne. Retur fra tyske censur.
9. Kbh 28 08 42	-	-	-	München	-	Adr: dansk sømand. Retur fra tysk censur.
1o Kbh 23 o1 43	-	-	-	" 8	-	Adr: dansk sømand. Retur som nr 9.

Alle eng censurbanderoler er med påtryk P.C.90. --- Portoen på brev nr 8 - 10 er overalt 40 øre.

Brev nr 1 og 3 er til samme adressat, ligeledes brev nr 2 og 5.

FRA DEN BRITISKE CENSUR.

P.C 85 (Icelandic).

Under de nuværende omstændigheder kan De kun have forbindelse med fjendtlige lande eller lande besat af fjenden gennem en af de nedenfor anførte mellemmænd for: -

A. Brev
og
B. Meddelelser

A. Messrs. Thomas Cook & Son Ltd.
Berkeley Street
London W.1.

Send brevet,som De har skrevet til et fjendtligt land, eller et land, der er besat af fjenden, til ovennævnte adresse (Thos. Cook & Son) sammen med en ledsageskrivelse, der opgiver Deres fulde navn og adresse, og endvidere en anvisning på 2 shillings; dette er tilstrækkelig porto for Deres brev og svarbrevet.

For en betaling af yderligere 6 pence kan brevet blive befordret som luftpost fra London til Lissabon.

RETNINGSLINIER VEDRØRENDE BREVE TIL FJENDTLIGT LAND ELLER LAND BESAT AF FJENDEN.

1. Der må kun benyttes ufoldet brevpapir uden vandmærke.
2. Breve skal være skrevet tydeligt, eller maskinskrevet, og kun på den ene side af hvert ark.
3. Der må ikke være mere end et ark brevpapir af normal størrelse.
4. Overstregninger og rettelser er ikke tilladt ej heller brevpapir, der er behæftet med fejl eller på anden måde beskadiget.
5. Kun én person må skrive hvert brev.
6. De må ikke opgive Deres adresse.
7. Der må intet nævnes om krigen, stednavne, egne, skibsnavne eller skibsfart; der må heller ikke nævnes noget om censur eller på hvilken måde brevet er sendt.
8. De må kun skrive om Deres private anliggender, og De må ikke omtale handel eller forretningsanliggender.

9. Det er ikke tilladt at lægge indlæg i brevene.

lo. Der må kun være et brev i hver konvolut

11. Hvert brev skal lægges i en åben, ufrankeret konvolut med tydelig påskrift, modtagerens fulde navn og adresse.

12. Bed modtageren om at skrive på svarbrevet Deres fulde navn,

c/o POST BOX 506,
LISSABON
PORTUGAL.

13. Breve må skrives på islandsk eller andet lands sprog, som brevene skal sendes til.

14 Breve til krigsfanger, det være sig flådens, hærens eller luftvåbenets - briternes eller deres allieredes fanger, eller internerede civile (civilian internees) må ikke sendes gennem Messrs. Thomas Cook & Son.

15 Breve modtages på afsenderes fulde ansvar.

B. MEDDELELSER - RØDE KORS - MEDDELELSESUDVEKSLING.

Ved Røde Kors' mellemkomst er det muligt at sende meddelelser, der udgør 25 ord (kun 25 ord er tilladt) til slægtninge og venner, og disse meddelelser kan afleveres eller sendes til:

ISLANDS RØDE KORS
HAFNARSTRÆTI 5,
REYKJAVIK.

RETNINGSLINIER VEDRØRENDE MEDDELELSER TIL FJENDTLIGT LAND ELLER LAND BESAT AF FJENDEN.

1. Kun 25 ord er tilladt, foruden modtagerens navn og adresse.

2. Meddelelser skal være på islandsk eller på det lands sprog som de skal sendes til.

3. Modtagerens fulde navn og adresse skal opgives.

4. En konvolut med Deres navn og adresse skal afleveres eller lægges inden i Deres brev til Røde Kors, således at Røde Kors kan sende svaret til Dem.

5. Der skal endvidere lægges en anvisning på 1 shilling, hvilket er tilstrækkelig porto for meddelelsen og svaret til den.

6. Meddelelser må kun indeholde private anliggender og forespørgsler. Om handel og forretningsanliggender er det ikke tilladt at skrive.

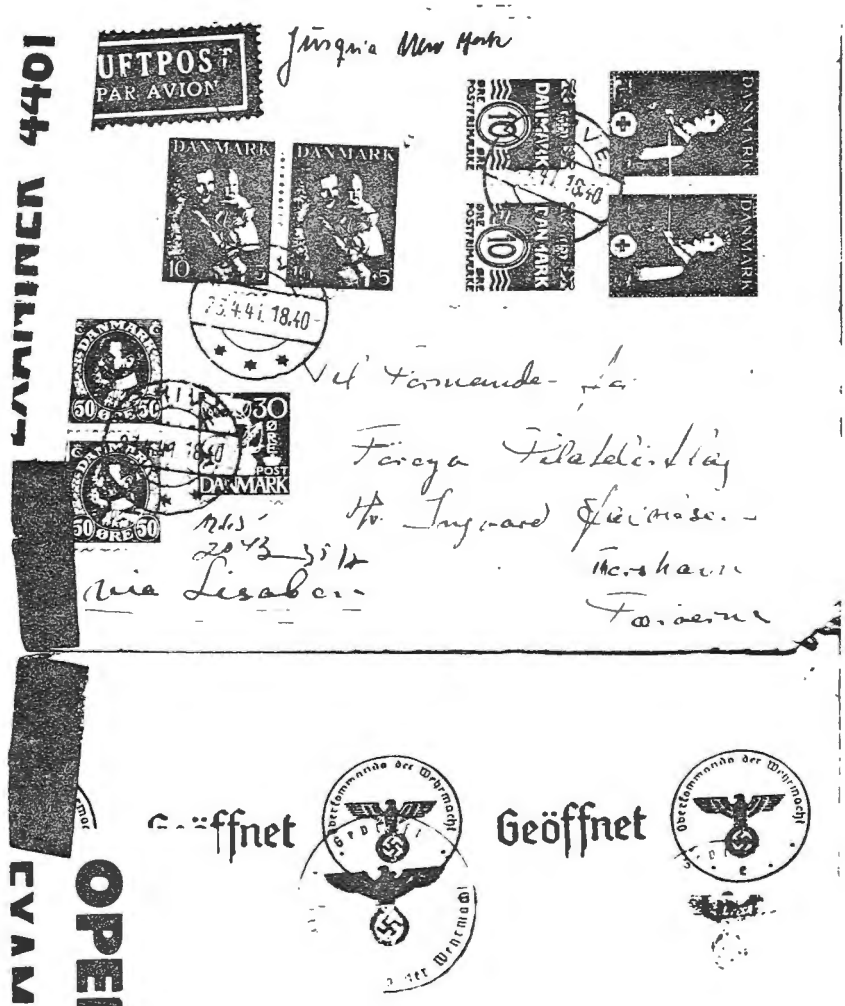
BEMÆRKNING:

Pengeforsendelser eller handels- og forretningsbreve til fjendtligt land eller land, der er besat af fjenden, må kun sendes efter indhentet tilladelse hos:
THE TRADING WITH THE ENEMY OF THE TREASURY AND BOARD OF TRADE, ALEXANDRA HOUSE, KINGSWAY. LONDON W.C.1.

Kommentar:

"Fra den britiske Censur" er en oversættelse af et dokument, som *Bo Bjerre, Skærbæk,* har stillet til rådighed for P O M. Originalen fandt han indlagt i et islandsk censurbrev. Den består af et duplikeret ark, trykt på begge sider , 221 x 177 mm, hvortil der med en knappenål var fæstnet yderlige et lille stykke papir med teksten som er oversat ovf som BEMÆRKNING. På hoveddelen fandtes med blæk påført K. C(?). R. f.o.t.v. Trykket er meget utydeligt, og vi afstår derfor fra at gengive originalen.

udg.

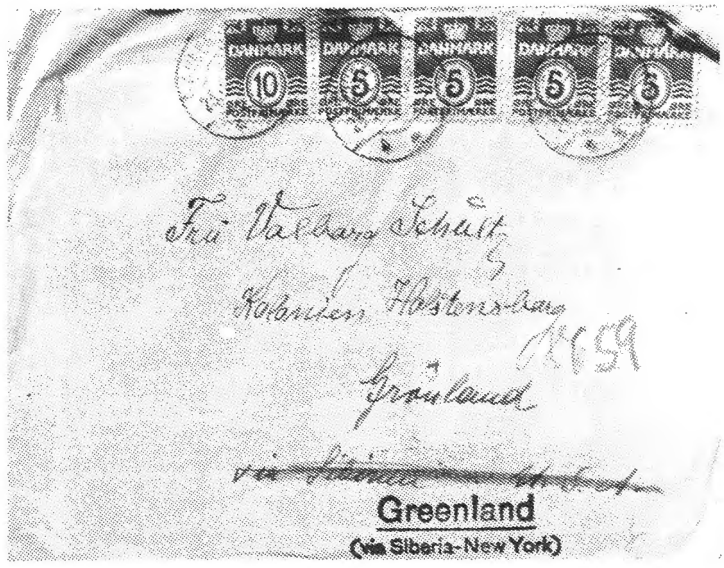

UFTPOST
PAR AVION
DANMARK
DANMARK
DANMARK

Brev fra Danmark til Færøerne 23 JUN 42 via POB 506 Lissabon. Udr.porto: 40 øre. Engelsk og tysk censur (München). Iflg. påtegning på brevet ankommet til Torshavn 17 o8 42.

Brev til da. sømand i allieret tjeneste via POB 506, Lissabon. Stp: KBH 23 jan 43. Udr.porto: 40 ø. Returneret til afsenderen af den tyske censur med diverse censurbemærkninger.

Brev til Grønland 1941. Med engelsk og tysk censur på kuvertens bagside. Dirigeringsstempel: Greenland / via Sibiria - New York.

Brevkort fra Torshavn til Danmark 17 o5 4o c/o britisk Røde Kors. Kortet er med engelsk censur PASSED / P 17. På dets bagside et "Received"-stempel, der antagelig må henføres til det britiske Røde Kors kontor i London

Postforbindelsen med Færøerne, Grønland og Island 1940-45

Den følgende oversigt er et koncentrat af de oplysninger, der er fremkommet i "Officielle Meddelelser" under krigen vedr. postforbindelsen til Færøerne, Grønland og Island.

1940 o8 o4 Cirkulær-skrivelse. (OM 17, 17 04 40)
12 04 Postforsendelser af enhver art modtages ikke til Storbritanien,
13 o4 Irland, Frankrig, brit Dominions, brit. og franske kolonier, samt til Færøerne, Grønland, og Island.

\- 23 o5 Cirk. skriv. (OM 23, 29 o5 40)

Alm. og anbefalet brevpost modtages atter til Grønland via Tyskland - Italien - USA til Tejlighedsvis befordring.

\- 15 o6 Cirk.skriv. (OM 28, 26 06 40)

vedr. indskrænkninger i modtagelse af post til USA, Mellem- og Sydamerika, samt Grønland.

\- 17 07 Cirk.skriv. (OM 32, 24 o7 40)

vedr. modtagelse af brevpost til Island.

\- o5 o9 Cirk.skriv. (OM 39, 11 o9 40)

vedr modtagelse af tryksager, vareprøver, forretningspapirer til USA, Mellem- og Sydamerika, samt til Grønland og Island.

\- 16 11 Cirk.skriv. (OM 52, 27 11 40)

vedr. post til Færøerne:
Alm. og anbefalede brevforsendelser (breve, brevkort, tryksager, forretningspapirer og vareprøver, (men ikke brevpakker) modtages til Færøerne til befordring: via Tyskland - USSR - Sibirien - USA
(og derfra så vidt vides via Storbritanien)

Takster: indenrigsk landsporto.

Luftpostbefordring via ruten: Lisboa - New York. Forsendelserne skal påtegnes By air mail via New York.
Luftposttillæg 85 øre pr 5 g.

\- 21 11 Cirk.skriv (OM 52, 27 11 40)

vedr brevpost til USA, Mellem- og Sydamerika samt Grønland, og Island.
Brevpost kan fremtides sendes via Portugal og videre med damper Lisboa - New York. Forsinkelser må påregnes på grund af britisk censur

1940 21 11 (forts)
Påtegning for breve, der ønskes sendt via denne rute: via Lisboa. Mangler påtegningen vil ruten via Sibirien-Japan blive anvendt

Brevpost til Færøerne: sendes nu kun via Lisboa. Brevpakker til Færøerne modtages atter til forsendelse ad denne rute.

1941 03 05 Cirk.skriv. (OM 19, 07 05 41)

vedr dirigering af post på Færøerne, Grønland, og Island.

- 23 06 Telegram (OM 27, 25 06 41)

Postforsendelser til USSR modtages ikke indtil videre.

- 12 12 Telegram. (OM 54, 17 12 41)

Postforsendelser til USA, USAs besiddelser, Kina, Japan og Thailand samt til Færøerne, Grønland og Island modtages ikke indtil videre.

1942 07 02 Telegram (OM 6, 11 02 42)

Luftpostforsendelser (undt. brevpakker) modtages atter til Færøerne, Grønland og Island.

1944 21 08 Telegram (OM 36, 30 08 44)

Postforsendelser til Spanien og Portugal modtages ikke - dog kan luftpostforsendelser til Færøerne, Grønland og Island modtages indtil videre.

1945 24 05 (OM 21, 24 05 45)

Luftposttillægget til Færøerne fastsættes til 15 øre pr 5 g.

13 06 Cirk.skriv (OM 25, 20 06 45)

vedrørende modtagelse af pakker og brevforsendelser til Færøerne uden luftposttillæg.

- 13 06 Cirkulær-skrivelse (OM 25, 20 06 45)

vedr postforsendelse uden luftposttillæg til Grønland.

- 23 06 Cirk. skriv. (OM 26, 27 06 45)

vedr post med første skib til Grønland.

- 25 06 Cirk.skriv. (OM 27, 04 07 45)

Der kan atter sendes alm og rek brevforsendendelser til Island uden luftposttillæg. Første skib afgår ca 01 07 45.

0000000000

Den europæiske Postforening 1943-45

Den europæiske Postforening, der blev stiftet i Wien ved en overenskomst undertegnet i okt. 1942, var et tysk-inspireret krigstidsprodukt, og har hidtil stort set været forbigået i tavshed. Postforeningens tilblivelse og videre udvikling synes dog at være et nærmere studium værd. Det vil imidlertid kræve en lang række arkivundersøgelser, hvorfor her kun skal præsenteres visse grundlæggende facts.

Foreningens fulde navn var "Den europæiske Post- og Fjernmeldeforening". Medlemslandene var alle stater, der var besat af eller allieret med Tyskland. De bestod af: Albanien, Bulgarien, Danmark, Finland, Italien, Kroatien, Nederlandene (dermed menes vel Holland), Norge, Rumænien, San Marino, Slovakiet, Tyskland inkl. protektoratet Böhmen-Mähren og Generalgouvernementet, samt Ungarn.

Den i Wien indgåede aftale trådte i kraft den 1. april 1943 og betød, at breve mellem de ovennævnte lande blev befordret til indenrigstakst, ligesom der blev fastsat specielle takster for telegrammer.

Fra Danmark til medlemslandene gjaldt flg. takster:

Breve indtil 20 g	20 øre
" 20 - 250 g	40 "
250 - 500 g	80 "
500 - 1000 g	120 øre
brevkort enkelte	15 øre
" dobbelte	30 øre

Breve over 1000 g blev takseret efter UPU taksterne.
Forretningspapirer min. 20 øre.
For alle andre forsendelsers vedkommende opretholdtes UPU taksterne, dog var taksten for en brevpakke til Tyskland (max. 1 kg) fortsat 80 øre.

En takstnedsættelse af den udenrigske brevpost havde allerede fundet sted over for Tyskland, idet det danske postvæsen fra 1. juli 1942 havde reduceret sine takster til Tyskland inkl. Böhmen-Mähren og Generalgouvernementet til de samme takster, der senere skulle blive gældende i Postforeningen.

kilde: Officielle Meddelelser nr 23, 1942 og nr 13, 1943.

Danske Røde Kors breve 1939-45.

(forts. fra side 10

nuværende tidspunkt ikke med sikkerhed afgøres, om kortet har noget med henvendelsen fra USA i okt. 1940 at gøre - men datoerne synes at indicere denne mulighed.

udg.

Noter:

Hvor intet andet er angivet henvises i noterne til "Tidsskrift for Røde Kors". Der angives først årgang, fulgt af sidetallet.

1) 1940, s.2.
2) se årg 1940-44
3) 1940, s 111.
4) 1940, s 88, 112, 198; 1941, s 18
5) 1941, s 17, 106
6) 1941, s 40, 106, - 1942, s 50, 293, 1943, s 322.
7) 1942, s 187
8) 1942, s 293, - 1943, s. 47, 175.
9) 1943, s 322
   Arbog for Dansk Post- og Telegrafvæsen 1946, s 303.
10) 1944, s 242.
11) 1944, s 40, 129.
12) 1941, s 39, 106.
13) 1941, s 39, - 1942, s 187, 293, 349, 1943, s 260, 322, - 1944, s.40.
14) 1943, s 175,
15) privat meddelelse til udg.
16) 1941, s 38 f

De to reglementer for formidling af breve gennem R.K. er afskrifter efter fotokopier stillet til rådighed af Dansk R.K.

Brevstatistikken bygger på tal offentliggjorte i Tidsskrift for Dansk Røde Kors årg 1940-1944.

Postbox 506, Lissabon.

Noter:

1) litt om POB 506, Lissabon.
   Dr. Gordon Ward i The Philatelist Vol XIX
   O.W.Newport i Stamp Collecting sept 1959
   Kenneth Rowe i Postal History Journal of the Americas Vol 7, nr.2.
   Leonard Rickard i Stamp Collecting febr 70
   A.E. Gilbert i South African Philatelist ca 1975.
   F.W. Pollack i The Holy Land Philatelist, Vol VI nr 66/67.
   E. Menne Larsen Berl. Philakronik 21 okt 1972.
2) Den flg. statistik og mange oplysninger er hentet fra Mr. Gilbert's artikel.
3) Et enkelt brev fra Finland til POB 506 fra sommeren 1944 kan indicere, at der på dette tidspunkt var en engelsk censor i Lissabon. Brevet er ankomststp. Lisboa 1 JUN 44 og senere stp LISBOA 8 AUG. 44. Det er endv forsynet med et London stp 31 OCT 44. LISBOA 8 AUG 44 er anbragt ovenpå den engelske censurbanderole (m nr 9284) Denne banderole kendes fra beg af 1944 anvendt på POB 506 breve. Mr A.E. Gilbert vil ikke se bort fra muligheden af, at der i forbindelse med den forestående invasion har været en engelsk censor placeret i Lissabon for om muligt at stoppe evt lækager i forbindelse med invasionen. -
4) Tidsskrift for Dansk Røde Kors(TDRK) 1941, s. 40, 275.
5) TDRK 1942, s.293.
6) TDRK 1943, s 175.

På Posthistorisk Forlag er udkommet:

E. Menne Larsen: Sønderjyske Censurstempler 1914-20 & 1944-47 med 2 tillæg kr.27.50

Pressen skrev:
"Hæftet er holdt i et let læst sprog og beviser, at posthistoriske studier kan gøres tilgængelige for en større kreds..."
"Alle med interesse for stempler, Sønderjylland, Danmarks-historien, Verdenskrigen eller for gode bøger skrevet på godt dansk vil kunne have glæde af dette hæfte..."

(Jyllandsposten 15 okt 1977)

"... ikke blot en nyttig håndbog for samlere, men fængslende læsning om samfundsforhold og mennesker 1914-20 og 1944-47."

(Aarhuus Stiftstidende 9 okt 1977)

K.P.R.

FRÁ BREZKU RITSKOÐUNINNI.

P.C.85 (Icelandic)

Sem stendur getið þér aðeins haft samband við óvinalönd, eða lönd hertekin af óvinur gegnum annanhvern af hér eftir tilgreindum milligöngumönnum fyrir:-

A. Bréf
og
B. Órósendingar

A. Messrs. Thomas Cook & Son Ltd. ,
Berkeley Street,
London, W. 1.
Sendið bréf sem þér hafið skrifað til óvinalands, eða lands sem hertekið er af óvinum, til ofangreindrar utanáskriftar. (Thos. Cook & Son) ásamt fylgibréfi sem gefi fullt nafn og heimilisfang yðar og sömuleiðis peningaávísun að upphæð 2 shillings; þetta er nægilegt burðargjald undir bréf yðar og svarbréf.

Fyrir 6 pence aukagjald geta bréfin farið loftleiðis frá London til Lissabon.

LEIÐBEININGAR VIÐVÍKJANDI BRÉFUM TIL ÓVINALANDS EÐA LANDS SEM HERTEKIÐ ER AF ÓVINUM.

1. Aðeins má nota óbrotinn skrifpappír án vatnsmerkis.
2. Bréf verða að vera greinilega skrifuð, eða vélrituð, og aðeins öðru megin á hvert blað.
3. Þau megi ekki vera meira en ein örk af skrifpappír af venjulegri stærð.
4. Útstrikanir og leiðréttingar eru ekki leyfilegar og ekki heldur skrifpappír, sem er gallaður eða á annan hátt skemmdur.
5. Aðeins ein manneskja má skrifa hvert bréf.
6. Þér megið ekki gefa heimilisfang yðar.
7. Ekkert má minnast á stríðið, staðanöfn, héruð, skipanöfn eða skipaferðir, ekki má heldur minnast á ritskoðun, eða á hvern hátt bréfið er sent.
8. Þér megið aðeins skrifa um einkamál yðar, en megið ekki minnast á verzlun eða viðskiftamál.
9. Það er ekki leyfilegt að setja innlegg í bréfin.

10. Aðeins má vera eitt bréf í hverju umslagi.
11. Hvert bréf verður að setja í opið ófrímerkt umslag, með greinilegri utanáskrift, fullu nafni og heimilisfangi viðtakanda.
12. Biðjið viðtakanda að skrifa utaná svarbréfið fullt nafn yðar,

c/o POST BOX 506,
LISSABON,
PORTUGAL.

13. Bréf má skrifa á íslenzku, eða á máli lands þess, sem bréfin eiga að fara til.
14. Bréf til stríðsfanga, þ.e. sjóhers, landhers eða flughers - fanga bresku eða bandamanna, eða kyrsettra borgara (civilian internees) má ekki senda gegnum Messrs. Thomas Cook & Son.
15. Bréf eru móttekin algerlega á ábyrgð sendanda.

B. ORÐSENDINGAR - RAUÐAKROSS - ORÐSENDINGAVIÐSKIFTI.
Fyrir tilhlutun Rauða Krossins er hægt að koma orðsendingum sem nema 25 orðum (aðeins 25 orð eru leyfileg) til ættingja og vina, og má afhenda þessar orðsendingar, eða senda þær til:

RAUÐI KROSS ÍSLANDS,
HAFNARSTRÆTI 5
REYKJAVIK.

LEIÐBEININGAR VIÐVIKJANDI ORÐSENDINGUM TIL ÓVINALANDS EÐA LANDS SEM HERTEKIÐ ER AF ÓVINUM.

1. Aðeins 25 orð eru leyfileg, auk nafns og heimilisfangs móttakanda.
2. Orðsendingar mega vera á íslenzku, eða á máli þess lands, sem þær eiga að fara til.
3. Gefa skal fullt nafn og heimilisfang móttakanda.
4. Umslag með nafni yðar og heimilisfangi, skal afhenda, eða leggja innan í bréf yðar til Rauða Krossins, svo að Rauði Krossinn geti sent svarið til yðar.
5. Einnig skal leggja innan í peningaávísun að upphæð 1 shilling sem er nægilegt burðargjald fyrir orðsendinguna og svar við henni.
6. Orðsendingar mega aðeins vera um einkamál og fyrirspurnir. Um verzlunar og viðskiftamál er ekki leyfilegt að skrifa.

ATHUGASEMD:

Peningasendingar eða verzlunar og viðskiftabréf til óvinalands eða lands, sem hertekið er af óvinum má aðeins senda ef fengið er leyfi hjá:

THE TRADING WITH THE ENEMY OF THE TREASURY AND BOARD OF TRADE, ALEXANDRA HOUSE, KINGSWAY, LONDON W.C.1.